

Passava fa cent anys a Canet...

Cròniques canetenques de l'hivern de 1911

El temporal de Sant Pau

Joaquim Pera Isern

Els temporals en aquesta banda del Mediterrani es van produint de manera periòdica; el nostre mar, habitualment plàcid, té tocs amagats, i, com saben molt bé els pescadors que hi treballen, en poca estona pot convertir-se en un enemic temible que pot engolir al més valent. Els mateixos romans ja van patir-lo com ho mostren els diferents naufragis que l'arqueologia subaquàtica ha documentat davant la nostra costa. La memòria històrica en recorda el del 30 de gener de 1906 "El temporal de les desgràcies"; el del 20 de desembre de 1923 "la Terralada"; el de 1958, etc. Avui volem recordar l'anomenat Temporal de Sant Pau del 31 de gener de 1911, just ara ha fet cent anys.

El passat dia 31 de gener de 2011, l'home del temps de TV3 anunciava que la pertorbació que feia uns quants dies es passejava pel nostre país marxava definitivament Mediterrani enllà; ho feia després d'haver deixat una emblanquinada de neu al Montseny, algunes volves a les planes interiors i uns dies amb un vent glaçat. A Canet, com a la resta del Maresme, aquest mal temps, anunciat amb antelació, no va passar d'unes roines i unes gelades de matinada; un temps habitual i gens estrany en aquests dies del mes de gener, pels vols

Temporal de migjorn de l'hivern de 1958. Arxiu Família Cabot

Sant Pol de Mar

Temporal.— De trista recordansa serà la diada del 31 de Janer de 1911, per aquesta hermosa costa llevantina.

Feya dies qu'el temps se mostrava hermós, primavera; com ja déyem per les fires de Sant Pau, no hi havia sonyals de qu'el temps canviés del modo qu'anava. La mateixa matinada del dimars dia 31, estava seré, sense un núvol, ni un alé d'ayre, tant es aixís, que les barques de bou s'enduguéren los aparells de sardinals, per si no podian tirar al bou per falta de vent; més al ésser à la eixida del sol, comensàren alguns à notar que les aygues tetian un cert moviment que feya pensar si à la banda del golf, ocorria quelcom d'extraordinari. Aqueix dupte s'anà certificant després, al veurer que la mar anava creixent per moments, lo que feu que s'apressessin tots à llevar los arts, y sardinals, y cap à casa s'es dit, en previsió de lo que podria succehir. Més lo temps s'adelantà més de lo que's pensavan y quan arribàren à dar fondo pera treurer, ja hi havia un temporal desfet.

Los primeres barques qu'arribàren, foren totes forasteres, dels vehins pobles de Calella y Pineda, que com qu'eran en bon número, hi hagué feyna fins à miujdia. Mentres les parelles dels bous, y el poble, estavan atrefegats en salvar les vides dels tripulants, junt ab ses barques, trayentlos en terra, desafiànt la pluja, fret y vent qu'entrava fins al moll dels ossos, tot era exclamar ¡ y els nostres ahont deuhes ser?

L'ansietat y el martiri aclaparava à tothom, al pensar la sort que haurian corregut los nostres homes, per que les barques es lo de menys, tractant

se de la vida dels homes; quant heus aquí que, hi havian dues dones remenant à la casa de Moré, y s'adonàren de que arribavan barques à aquella platxa, y corrent com el llamp, y mullantes de cap à peus, perque la pluja no parava may, donà avis à la gent que auxiliava à les barques forasteres, de qu'els nostres habian arribat à Moré, y demanavan l'auxili del poble. Desseguit se iraguéren com se pogué les barques que faltavan treurer, deixantles amarrades perque si la mar creixia no se les emportés, y corrent y ab l'aygua à la esquena y sense dinar, se presentà tothom à Moré, pera salvar la vida dels nostres, després d'haber salvat la dels altres.

No's pot pensar la congoixa que passarem, fins que no quedà ni un home al aygua. Una darrera l'altre ens atrapà fins entrada de fosch fins que tinguerem la última barca en terra; allí s'hi veya de tot, allí si veyen terrassans, fusters, manyans, paletes, metges, fabricants, es à dir tothom qui podia, era allí per salvar la vida de nostres germans. Hi hagué molts homens que no poguent aguantar més, puig que'l cansansi, el fret y la mullena ab el vent, feyan rendir al home més fort, anaren à casa seva casi arrossegantse, se canbiàren la roba, s'escalfaren y sense dinar, no més que ab un trago de vi per no perdre temps y donar coratge, se entornàren altre vegada à ajudar als seus germans que perillavan, fins haver conseguit à tenirlos tots en terra. Això n'hi hagué que ho tingueren de fer tres ó quatre vegades. Lo qui no sab lo que es anar de mal borràs 8 ó 9 hores, sense menjar, ab el neguit qu'es de pre-sumir y aygua pel cap y p'els peus y un vent fret com el glas, que al home més fort el feya rendir,

que vingui, que'ls homes de Sant Pol els ho esperàran. Dihém això, no per que voiguent donar importància à nostra gent, per que creyém que les altres poblacions farlen lo mateix en cas de necessitat, si no per que, havém sentit à dir que hi ha algú, que, després que tota la gent del poble feu més del que podia per salvar als forasters y als nostres, encare tenen que dir perque no anavan à fer les barques per amunt, quant tota la gent de potencia estava ocupada en salvar les vides de nostres marins. Sembla que no pugui ser que això's digués; y si es vritat, no volém creurer que sigui tant inhumà de no pensar que val més la vida d'un home que totes les barques plegades; y si's creya que la gent que hi havia pel poble era apte per fer aquella feyna, anava errat, per que aquí à Sant Pol, quant se toca la campana per anar à treurer barques, com aquell dia es tocava, hi acut tothom, y el que no hi và, es que te algú impediment físich que no li permet; y en aqueix cassos el que no es bó, fa molt be de no anarhi per que faria més nosa que servey. De totes maneres no dihém això per ofèndrer à ningú, si no per que, com lo que diu que's và dir aquí, podria haver-se dit en altres parts, en justa defensa nostra hem de dir ben alt, qu'en aquesta ocasió la població de Sant Pol ha cumplert ab lo seu deber, com à fet y farà sempre que la ocasió's present; y qui digui el contrari, desconeix completament lo modo de ser d'aqueix poble, quant se tracte d'actes humanitaris. No podém acabar, sense fer esment del sacrifici que feu en Bentura dels bous, de tenirlos tot lo dia treballant à la platxa, sense menjar ni beurer, fins que tingué totes les barques tretes, y à la casa Reig, per haver enviat los seus animals à la platxa, ajudant à l'obra de salvament.

Hem dit que seria una fetxa de trista recordansa y fins ara, gracies à Deu, per nosaltres sols haurà sigut la gran treballada que tinguerem y algú gastu regular que s'haurà de fer en algunes embarcacions, que al treurer sufriren les conseqüencies del temporal. No ho poden dir aixís, desgraciadament, altres poblacions de la costa com: Caldesa, Mataró, Vilassar, Badalona, etc., ahont segons se diu, hi faltan algunes embarcacions que's creu haurán naufragat, donantse ja per cert algunes d'elles, havent aparegut cadàvers en la platxa de Can Tunís; puig, segons se veu, volien guanyar lo port de Barcelona, no poguent lograr lo sen objecte. Se diu si entre els naufrachs y ha un fill de Sant Pol que temps ha pescava à Vilassar, y un altre de Caldesa que estava casat à Sant Pol. Tant de bo que fos mentida. Hem de fer constar també qu'en les maniobres d'aquí, hi prengué part la Guardia Civil de Calella.

de Sant Pau. No fou igual però, el mateix dia 31 de l'any 1911. Aquell dia la costa de Llevant es va veure assolada per un temporal imponent, una sobtada tamborinada de vent i pluja que va fer estralls entre els soferts pescadors de molts dels pobles de la Marina que aquell dia feinejaven amb els seus gussis i mitjanes a les barres i roquissars peixaters de la nostra costa. Va ser un dels temporals més devastadors dels quals es té coneixement, van morir negats molts pescadors de la contrada. Sortosament, aquella vegada, cap dels pescadors canetencs va perdre-hi la vida. La desgràcia va activar una solidaritat mai vista en els pobles del Maresme per tal de socórrer econòmicament les desvalgudes vídues i orfes que la malvestat va deixar al seu pas. En un temps en què els serveis socials no estaven institucionalitzats com ara, va ser la iniciativa popular qui va posar-se al davant de les iniciatives d'ajuda. A cada poble els ajuntaments o la mateixa societat civil, comandada per confraries, gremis i diferents

¡CARITAT!

Ja ho saben nostres llegidors. La gent de mar, ha passat per un flagell d'aquells que deixen trista recordants. Un violent huracà s'aixecà de prompte el dia 31 de Janer, y esvalotant el mar, posà en greu perill a les indefenses barques pescadores; moltes se perdéren, trobant en el fons del aygua, trist fossar gran número de mariners! El clam de pietat para les infortunades families, ha trobat ressò en el cor dels catalans, y arréu s'han obert suscripcions para aixugar les llágrimas. Els nostres pobles també hi volen esserhi, majorment haventhi Badalona, Vilassar y Caldetas que ploren la dissort de fills seus perduts.

Bella proba dels sentiments de Caritat, n'és la llarga llista de donatius recullits, y que van recullintse pera fer una bona suma. Ne doném mostra ab lo que han fet alguns pobles d'aquesta Costa.

Vilassar de Mar

Magnífich Ajuntament, 750 pessetes.—Rvnt. Sr. Rector, 200.—Rvnt. Sr. Vicari, 50.—Vilassara Stello, 100.—Ateneo Vilassa-

nés, 100.—Centre Catòlich, 25.—Centre Republicà, 20.—D. Jascinto Casanovas Villa, 500.—D. Lluís Moret Catalá, 50.

Caldetas

La suscripció pública en aquesta població, puja a més de 2.500 ptes.

"Foment Catalanista" de Canet de Mar

Foment Catalanista, 10 pessetes.—D. Joaquim Sayrol, 1.—Familia Montaner, 25.—D. Joan Casals, 0'25.—D. Esteve Vinyolas, 1.—Moisés Jaumejoan, 2'50.—D. Marián Serra, 5.—D. Joseph Almirall, 0'50.—D. Salvador Arquèr, 0'25.—D. Benet Blancart, 0'25.—D. Salvador Claret, 5.—Srs. Jover, Serra y Companyia, 50.—Orfeó Canetenç, 5.—D. Joan Viura, 0'50.—D. Eduard Oller, 1.—D. Bonaventura Avellanet, 1.—D. Joan Alegret, 1.—D. Bonaventura Xiqués, 1.—Cine Canetenç, 15.—D. Joan Reverter, 0'50.—D. Salvador Vivés, 0'50.—Srs. Torros y Sagristá, 25.—D. Joseph Fabregá, 1.—D. Joseph Torros y Gil, 1.—D. Joseph Fors y Vidal, 2'50.—D. Joseph Tenas, 1.—D. Salvadora Plá, 5.—D. Joseph Xiberta, 0'50.—D. Concepció Serra y Font, 1.—D. Leonor

societats recreatives, culturals o religioses van ser els qui van liderar les captes per aconseguir uns diners a fi d'ajudar als afectats. A Canet va ser diferent.

En aquells moments, a Canet hi havia dos temes importants de controvèrsia ciutadana que enfrontaven a les dues opcions polítiques municipals: en primer lloc, les visions diferents de com s'havia d'encarar la urbanització del Passeig del Santuari i, en segon lloc, una suposada incompatibilitat que, a criteri de l'oposició, tenia l'alcalde García per exercir com tal, doncs tenia negocis que el vinculaven amb el subministrament de corrent elèctric al poble; un enfrontament que

Iglesias, 1.—D. Maria Pujadas Vda. de Casellas, 0'50.—D. Joseph Martí y Campins, 1.—D. Salvador Manyá, 0'25.—D. Antón Bachs, 2'50.—D. Joseph Tarré, 2'50.—D. Salvador Funtás, 0'50.—D. Ramón Sans, 0'50.—D. Antonia Briera, 0'50.—D. Joaquim Puig, 1.—D. Joseph Espàrrach, 1.—D. Joseph Isern Fabregá, 2.—Sra. Vda. Missé, 0'25.—D. Maria Bosch Vda. de Pujadas, 2.—D. Mariana Pujadas de Serra, 2.—Misericòrdia Serra y Pujadas, 1.—Josepha Serra y Pujadas, 1.—Mercé Serra y Pujadas, 1.—D. Joseph Puig y Sala, 1.—D. Francisco Reverter y Missé, 2.—D. Joan Campins, 1.—D. Joseph Masriera y Bertrán, 2.—D. Joan Murtra, 1.—D. Joaquim Alguer, 5.—D. Joan Giner, 0'50.—D. Joan Masseguer, 2.—D. Nicolau Rocosa, 1.—D. Joaquim Rovira, 1.—D. Joseph Verdura, 1.—C. M., 2.—D. Joseph Fité, 3.—D. Jaume Ramentol, 5.—D. Marcelo Solá, 1.—D. Joseph Murtra, 1.—Francisco Vila, 1.—Miquel Fernandez, 0'50.—Sra. Vda. de Masseguer, 5.—D. Joan Carbonell, 5.—Mossén Joseph Soler, Pbre., 2.—D. Antón Lamoilla, 1.—D. Salvador Torros, 1.—Mossén Jaume Puig, Pbre., 2.—D. N. Fàbregas y Feliu, 0'50.—D. Joseph Mas y Morell, 5.—D. Agna Cassá, 1.—Mossén Fernando Roig, Pbre., 5.—D. Joan Xalabarder, 0'25.—D. Bernat Vivó, 0'75.—D. Francisco Masriera y Sabaté, 1.—Mossén Joseph Nonell, Pbre., 1.—D. Joseph Carqués, 1.—D. Joan Vila, 1.—D. Narcís Isern, 0'25.—N. P., 0'50.—D. Joseph Alsina, 5.—D. Joan Lloveras, 1.—A. N., 0'25.—D. Dionís Gras, 1.—Mossen Antón Vergés, Rector, 5.—D. Joseph Bauli, 2.—D. Joseph Alegret y Xiqués, 0'50.—D. Joaquim Floris, 5.—D. Joseph Puig y Valls, 1.—D. Joaquim Gibert, 1.—D. Ramón Cadellans, 2.—D. Francisco Guindalain, 1.—D. Joseph Cruanyas, 1.—D. Maria Pl, 0'50.—D. Antón Aranyó, 1.—D. Salvador Aranyó y Masvidal, 1.—D. Amalia Jaurés, 1.—D. Antón Santromá, 2.—D. Antón Subirachs, 0'50.—D. Joan Feliu, 1.—Germans Gabrielistes, 1.—D. Salvador Busquets, 5.—D. Feliu Llaví, 1.—D. Pere Funtás y Fors, 1.—D. Joseph Isern, 1.—D. Joseph Pera, 1.—D. Dolores Grau, 1.—D. Antón Giralt, 0'25.—Sra. Vda. Mora, 1.—Sra. Puig Castelló, 1.—D. Joseph Cabruja, 1.—D. Simón Mataró, 0'50.—D. Dolores Feliu, 0'50.—D. Bonaventura Ferrer, 0'25.—D. Sebastiá Farrarons, 1.—D. Jaume Alemany, 0'50.

Fotos corresponents a l'anomenat «Temporal de les desgràcies» (6 de gener de 1906)

es posava de manifest a cada ple de l'Ajuntament. En aquest marc de forta rivalitat municipal, la lloable iniciativa d'ajudar els damnificats del temporal es va polititzar ràpidament. El bàndol catalanista, en aquell moment a l'oposició municipal, va agafar la iniciativa de les col·lectes populars; el seu braç civil, representat per la societat recreativa canetenca del Foment Catalanista, va portar-ne la veu cantant deixant en evidència a un Ajuntament monàrquic-conservador que va reaccio-

nar tard davant dels fets, quan l'oposició catalanista (Serra, Jover i altres) ja s'havien apuntat el tanto a ulls dels canetencs.

En aquest escrit hem seleccionat tres textos extrets de la publicació periòdica La Costa de Llevant de l'any 1911 per mostrar-vos com els canetencs van viure aquells fets. Comencem amb una sentida crònica del conegut per sempre més com el Temporal de Sant Pau, que en va fer el cronista santpolenc Ignasi Iglesias.

A continuació, a tall d'exemple, presentem la primera relació de les donacions que va fer el poble de Canet; una informació que setmanalment s'anava publicant a La Costa de Llevant. Fer públics els noms dels diferents donants i la quantitat de diners que donava cadascú va resultar una enginyosa manera de fer la capta més generosa. Avui dia aquesta pràctica seria mal vista, però en aquell moment va resultar efectiva; en aquest sentit, també volem destacar que, tot i que les quantitats donades podien arribar a ser irrisionables, constaten com el poble de Canet, des del més potentat fins al més modest, es va bolcar en aquella iniciativa solidària. Aquesta relació correspon a la primera de les captas que es va fer, una setmana després dels fets; pràcticament hi surt retratat tot un sector de la població, hi falten, òbviament, tots els de l'altra bàndol polític encapçalats per l'Ajuntament.

Aquesta iniciativa particular va deixar en evidència la inoperància de l'Ajuntament i va forçar, unes setmanes després, a fer una capta pels carrers de Canet de caire més "institucional"; aquesta va ser encapçalada per l'alcalde, el senyor rector i amenitzada per l'orquestrina local Els Quirretes; a la mateixa també s'hi va sumar el Foment Catalanista que va donar a l'acte un caire unitari com a poble, tal com recull la darrera crònica que us mostrem.

Acte caritatiu.—El diumenge passat, tal com varem anunciar, va tenir lloch la capta pública, organitzada per un grupo de joves entusiastes y altruistes y ab la cooració dels mariners de la vila.

L'objecte de la recaudació, fou per engroixir la subscripció oberta arréu de Catalunya, pera auxiliar á les families dels desgraciats náufrechs.

Acompanyats de la orquesta, y portant la bandera de Sant Telm endolada, sortiren á les del matí, recorreguent tots els carrers de casa en casa. Els mariners duyen les safates y recullían els donatius que les mans caritatives els hi allargavan.

No sabem positivament la quantitat recaudada, pero fou bastant important.

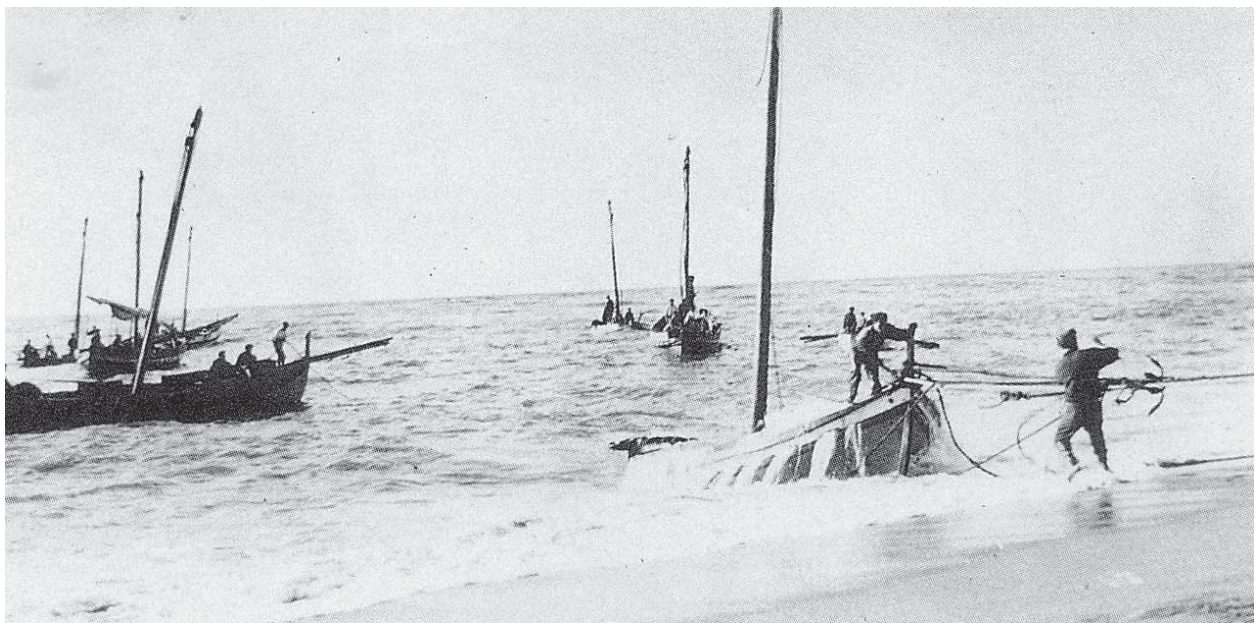
Figuravan en la comitiva, els organitzadors, mariners, algunes persones de la població, el Rvnt. Sr. Rector y l'Alcalde ilegal.

La iniciativa de la capta honra moltíssim á sos organitzadors, y de passada deixa en bon lloch el nom de Canet, qui, generós y de bona voluntat, ha donat lo que podia pera endolcir la pena d'aquelles tristes families, víctimes dels temporals.

Costa de Llevant 25/2/1911

Arran d'aquest temporal va començar a agafar força la reivindicació dels pescadors sobre la necessitat de construir un port per servir de refugi en cas de temporal; cal recordar que tan sols la platja de Sant Pol i la del Morè oferien unes mínimes condicions de port natural quan el temporal venia de tramuntana. Tot i així, en moments de necessitat quan aquests ports ja estaven plens de barques, l'única possibilitat era buscar refugi a Barcelona. En aquest cas, però, no totes les barques van poder-hi arribar, per això els morts d'aquest temporal van ser la majoria de Caldetes, Mataró, Vilassar i Badalona.

JOAQUIM PERA ISERN

Barca sotsobrada al temporal de migjorn de 1931. Arxiu Sauleda